

MUZEJSKO
DRUŠTVO
BLED

RAZGLEDI

OBČASNIK 2024 17

DOMOZNANSKI, ZGODOVINSKI, DRUŽBOSLOVNI, KULTURNI IN UMETNIŠKI PRISPEVKI TER NOVICE

DRŽAVA IMA VELIKE APETITE

Matjaž Berčon

Udeleženci predstavitve novega koncepta razstave na Blejskem gradu smo bili s strani predstavnikov, zlasti direktorice, Narodnega muzeja Slovenije deležni ponovne indoktrinacije in vsiljevanja določenih pogledov tako skozi zgodovinsko prizmo nastanka in razvoja gradu kot skozi aktualno dogajanje. Ministrstvo za kulturo je namreč ponovno izpostavilo svoje apetite po vstopnini in drugih prihodkih Blejskega gradu, s katerimi bi polnili svoj proračun za obnove drugih nenasnih državnih kulturnih spomenikov na račun zagotavljanja skladnega regionalnega razvoja.

Zakaj je potem nova slovenska država v 90. letih ponovno nacionalizirala določeno premoženje, če ga ni sposobna vzdrževati? Upravljanje gradu s strani blejske občine od povojne obnove naprej, vključno s sodelovanjem Narodnega muzeja Slovenije, je bilo primer dobre prakse. Poslovni model je bil posodobljen in pogodbeno na novo urejen od leta 2006 dalje. Zakaj torej rušiti dobro delujoč sistem? Komu je to v interesu? Stroki, uradništvu, politiki? Blejcem zagotovo ne!

Gre za nekulturen napad kulturnega ministrstva na kulturni spomenik državnega pomena. Ne jemlje se namreč samo Blejcem, jemlje se spomeniku samemu. Jemlje se nacionalni identiteti, ki jo predstavlja Blejski grad. Predlog ministrstva vsebuje dve ključni zahtevi: več prihodkov državi, preostanek pa se ne sme porabiti izven grajskega obzidja! Če je prva zahteva najmanj nespodobna, je druga absurdna. Še enkrat več se kaže, kako mačehovski odnos ima država do Bleda. Pa naj gre za desetletja sage o obvoznicah, tabujih o jezeru ali sofinanciranju osnovne šole.

Vplivno območje Blejskega gradu je veliko približno 15 hektarjev. Na teh zemljiščih se nahaja nujna infrastruktura, ki zagotavlja vso potrebno logistiko in dostope do gradu. Na teh zemljiščih se nahajajo klopce, koši, javna razsvetljava in druga urbana oprema. Vse to zaradi gradu in njegovih obiskovalcev. Izhodišča ministrstva so brez temelja in pričakujem odločen upor vseh Blejcev in Blejk!

Vabimo vas, da podpišete peticijo

https://www.peticija.online/blejskega_gradu_ne_damo

KAKO SO SEGALI PO GRADU

Srečo Vernig

10. aprila 1004 je Bled prvič omenjen v kakem ohranjenem dokumentu. Sedem let kasneje se posebej omenja grad. Knezom in škofom v eni osebi, s sedežem v Briksnu na današnjem Južnem Tirolskem, je naše kraje podaril nemški kralj Henrik II., ki si je s tem zagotovil varen prehod čez Alpe preko prelaza Brenner. Naši predniki so briksenskim posvetnim in cerkvenim vladarjem neprekinjeno pripadali le leto manj kot osem stoletij, nato pa še med letoma 1838 in 1858.

Vso zgodovino so po donosni blejski posesti stegovali roke bližnji in daljni pomembneži. Med te, na koncu vedno neuspešne poskuse, lahko prištejemo tudi zadnje, za Bled nesprejmenljive predloge Ministrstva za kulturo o delitvi in porabi prihodkom z Blejskega gradu. Čeprav se zgodovina ponavlja, se ne uspemo kaj dosti naučiti. Pogledajmo si, kako so si grad in blejsko posest želeli nezakonito prilastiti v njihovem času zelo mogočni Tirolsko - Goriški grofje.

Tirolski grof Henrik I. (1180-1190) je pridobil odvetništvo (pravno zastopanje in s tem dohodke od tega) nad škofijo Trento^[1], južno od Briksna. Odvetništvo in fevde je Tirolski grof Albert III. (1202-1253) leta 1210 podedoval in še razširil z briksenskimi posestvi. Odvetništvo mu je podelil briksenski škof Konrad iz Rodanska.

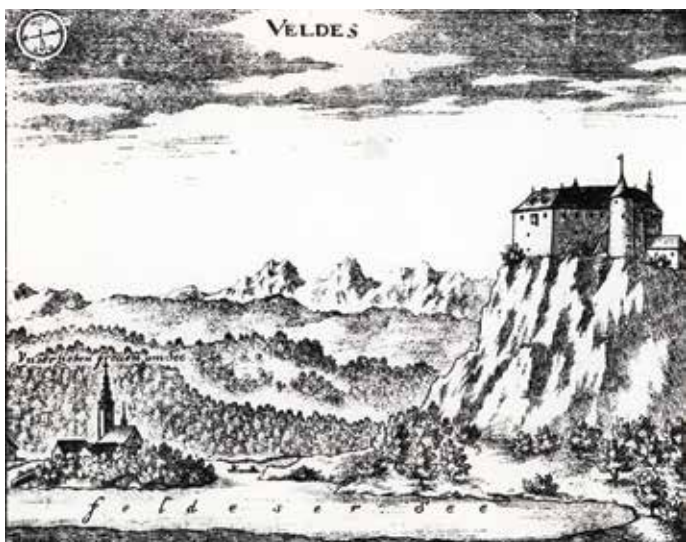
Grof Albert III. ni imel moških potomcev. Po njegovi smrti 1253 Tirolski grofje izumrejo, toda še za časa svojega življenja je drugorojeno hčer Adelajdo pred septembrom 1237 poročil z Goriškim grofom Majnhardom III. (1221-1258), sinom Engelberta III., tudi Goriškega grofa (1186-1220) in tako omogočil dedovanje grofije Tirolske z odvetništvom ter fevdi škofij v Briksnu in Tridentu.

Po letu 1231, ko je Majnhard III. postal delni briksenski odvetnik, je zasedel Blejski grad in gospostvo. Skupaj s tastom Albertom III. sta stopnjevala ozemeljske težnje družine. »Popolnoma je oropal tridentsko škofijo vseh posestev in je tridentski škof moral celo pobegniti iz škofije. Dodobrega je zrahljal tudi briksensko posest.«^[2]

Novo izvoljeni briksenski škof Egno iz Eppana (1240-1250) je skušal uzurpirane posesti dobiti nazaj. Sklenil je vojaško zvezo z Bernardom Spainheimskim, koroškim vojvodom (1202-1258), kar je imelo za Tirolsko - Goriške grofe kasneje daljnosežne posledice. Škof je sicer formalno pridobil nazaj briksenske posesti, toda dejansko jih je prejel šele leta 1245 ob asistenci Hermana II. Ortenburškega, ko

¹ Nemško Trent, italijansko Trento

² Gornik, F.: Bled v fevdalni dobi. Tiskarna Toneta Tomšiča v Ljubljani, 1967, str. 116

J.V. Valvasor - otok, jezero in grad 1689

je odšel Tirolsko - Goriškemu grofu Majnhardu III., ki je dejansko zasedel posest, ali takratnima njegovima »najemnikoma« Blejskega gradu 250 mark srebra.^[3]

O prisvojitvenih težnjah Tirolskih grofov o isti temi piše Gelmi: »Že na začetku svojega vladanja se je knezoškof Egno bal, da bo prišlo do spora med njim in Tirolskim grofom Albertom II.^[4] Pravzaprav se je jeseni 1240 končala huda vojna, ki je opustošila doline rek Wipp in Eisack ter Pustriško dolino. Na začetku 20. marca 1241 se je zgodilo nekaj ponižujočega za knezoškofa, saj je moral vse fevde prenesti na Tirolskega grofa in njegovega zeta vojvodo Otona Andeško - Meranskega. 30. aprila 1241 se je škof pobotal z Goriškim grofom Majnhardom, ki mu je vrnil grad Veldes (Bled) z vsem imetjem.«^[5]

Majnhard III. je bil podpornik Friderika II. Hohenstaufna (1220-1250), cesarja Svetega rimskega cesarstva. Kot nagrado za dolgoletno podporo je cesar leta 1248 Mainharda III. imenoval za glavarja Štajerske in leta 1250 še za glavarja Avstrije. Verjetno je tudi na osnovi teh formalnih pooblastil Majnhard III. ob pomoči Alberta III. svoje osvajalne težnje želel razširiti na Koroško. Leta 1252 sta z vojaško silo poskušala zasesti koroške vojvodske posesti okrog Greifenburga in salzburške posesti okrog Saachenburga in s tem povezati svoja severna ozemlja z južnimi. Spopad s koroškim vojvodom Bernardom Španheimskim in njegovim sinom Filipom II. (1247-1257), takrat salzburškim nadškofom, je katastrofalno propadel. Bernard Koroški ju je zajel, plačati sta morala ogromno denarno odškodnino, odpovedati sta se morala številnim svojim posestvom in gradovom. Sinova Majnharda III., starejšega Majnharda IV. in mlajšega Alberta II., so odpeljali v dolgoletno ujetništvo na salzburški grad Hohenwerfen.

Majnharda III. po smrti leta 1258 nasledita njegova »zajeta« sinova, Tirolsko-Goriška grofa Majnhard IV. (1259-1295) in Albert II. (1261-1304). Tridentno odvetništvo so Majnhardu IV. potrdili leta 1256, briksensko odvetništvo pa leta 1263 oziroma 1265 s sporazumom z briksenskim škofom Brunom iz Kirchberga (1250-1288).

Majnhard IV. postane leta 1286 koroški vojvoda. Ker se politični interesi obeh bratov začnejo razhajati, si leta 1271 premoženje razdelita, kar posredno zmanjšuje njun politični vpliv. Majnhard IV. dobi vse posesti zahodno od Mülbacha (Pustriška dolina), Albert II. dobi vse

vzhodno ležeče posesti.^[6]

Gornik piše, da so majnhardinci v tem obdobju že drugič zasedli Blejski grad. Omenjeni Majnhard IV. Tirolsko - Goriški je po smrti briksenskega škofa Bruna od leta 1288 na gradu nastavljal svoje ministeriale vse do svoje smrti leta 1295. Pri tem ni pomagala niti bula papeža Bonifacija VII., s katero je izrecno zahteval naj Tirolski grof vrne cerkvi vse zasedene gradove in utrdbe.

Tirolsko-Goriški grofje so po smrti Majnharda IV., ki sta ga je nasledila sin Oton († 1301) in sin Henrik († 1335), začeli izgubljati svojo moč tako na Kranjskem kot nad Bledom. Leta 1389 si je sodstvo prigrabil eden od skrbnikov mladoletnih Goriških grofov Henrika IV. in Ivana Majnharda, Friderik III. Ortenburški.^[7]

6 Štih, P.: Goriški grofje. Zgodovinski časopis 48, leto 1994, str. 513

7 Štih, P.: Goriški grofje. Zgodovinski časopis 48, leto 1994, str. 510

MISTERIJ TISOČLETNEGA GRADU

Je že res, da se Blejski grad v pisnih virih prvič omenja 22. maja 1011, ko je nemški kralj Henrik II. v eni od darovnih kot Castellum Veldes objekt podaril briksenskem škofu Adelberu. Tamkaj so si po ministerialnih ključ gradu za daljše ali krajše časovno obdobje podajali zakupniki bolj ali manj znanih plemiških rodbin, po razpadu fevdalizma pa je objekt zamenjal nekaj lastnikov in na koncu vseh dosedanjih koncev postal državna last, s titulo nacionalnega spomenika, v upravljanju Zavoda za kulturo Bled. Pa tokrat nebi pretirano o tem. Nekolikanj bi se naslo-

nil na katerega med ljudstvom ali obiskovalci zaznanih opažanj in čutenj gradu, ki mi jih je bilo dano slišati in občutiti na častitljivem objektu. Preskočil bom pisanim edicijam in splošnem vedenju poznano legendo o pogubljenem plemiču, užaloščeni vdovi in tragediji okoli potopljenega zvona. Ljudje so in smo v objemu tisočletnega zidovja občutili in zaznali marsikaj tega ... Obiskovalec iz Novega Mesta mi je zatrdil, da se nahaja pod tlakom grajske kapele votel prostor, o katerem se tu pa tam res domneva, končno območja pod grajskimi tlaki zvečine res niso arheološko raziskana. Drugi obiskovalec mi je nekoč omenil, da se zadnja soba v zgornjem predelu muzeja, soba z vrati na balkon kapele (nekdanji bivanjski prostori), ziblje ... To slednje sem dvakrat zaznal tudi

Tisočletno zidovje z odtisi usod ..., foto Marjan Zupan.tif

sam in to do mere, da sem prisluhnil večernim vestem o eventualnem blagem potresnem sunku, a ga tistega dne ni bilo. Kaj sedaj? Obstajajo osebe z večjo stopnjo senzibilnosti od ostalih, kar mi je bilo ob priložnosti razprave o omenjeni temi takrat podano v uho. Če bi zidovje, tramovje in ostalo okoli nas govorilo, bi utegnilo biti sila zanimivo, mogoče mestoma celo neprijetno. Nemara se to vseskozi dogaja, le slišimo ne.

3 Bizjak, M.: Blejski grad – 1000 let prve omenbe. Forma tisk d.o.o., 2011, str.30

4 Po tirolskem imenovanju je Albert II. Tirolski grof, po imenovanju goriških grofov je isti grof imenovan Albert III. Tirolsko-Goriški.

5 Gelmi, J.: Die Bischöfe von Säben, Brixen und Bozen-Brixen in Lebensbildern. Druckerei A. Weger, Brixen 2022

OBNOVA BLEJSKEGA GRADU SE BREZ LJUDSKEGA ODBORA BLED NE BI ZAČELA, NITI KONČALA

Joža Rozman

Blejci se že od nekdaj zavedamo pomena bogate zgodovine gradu. Takoj po drugi svetovni vojni je Janez Florjančič z Rečice poslal takratnemu Ministrstvu za prosveto LR Slovenije pobudo o obnovi gradu in postavitvi muzeja, vendar je 18. 8. 1947 med nastanitvijo vojaških enot na gradu pod okriljem 17. divizije Jugoslovanske armade izbruhnil požar in uničil večino ostrešja.^[1]

Mestni ljudski odbor Občine Bled je maja 1948 poslal Protokolu Predsedstva Vlade LR Slovenije pobudo o nastanitvi oskrbnika in odprtju gradu. Zaradi slabega stanja po požaru je Vlada le obljubila finančno pomoč.^[2]

Maja 1951 Izvršni odbor Mestnega ljudskega odbora Občine Bled sklepe, da na Zavod za varstvo kulturnih spomenikov in prirodnih znamenitosti naslovi pobudo za prenovo gradu in na njem uredi muzej blejskega in bohinjkega kota.^[3] Septembra 1951 se je začela urejati pot z Bledca na grad, novembra pa občinski svetniki poročajo o popravilu strehe skupaj z Narodnim muzejem Slovenije.^[4]

21. 2. 1952 je bil na pobudo blejske občine ustanovljen Odbor za urejanje blejskega muzeja s ciljem, da se na gradu in otoku uredi muzej.^[5]

Občina je na svoji seji 5. 4. 1952 poročala, da še vedno čaka na odobritev kredita v višini tri milijone dinarjev za začetek konkretnih obnovitvenih del na gradu, kasneje znižan na 2.394.600 dinarjev.^[6] 7. 8. 1953 so se v višini 781.000 dinarjev poplačali še preostali neplačani računi za leto 1952.^[7] V letu je 1953 je občina Bled za obnovo gradu namenila dva milijona dinarjev.^[8]

1 Mestni ljudski odbor Bled je celo prejel račun za intervencijo gasilske brigade iz Ljubljane. Vojaške enote so se po požaru umaknile na Stražo, kjer so posekale ogromno dreves za zgraditev barak za nastanitev. SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik seje Mestnega ljudskega odbora Bled, 6.9.1947, t. e. 13; SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik seje Mestnega ljudskega odbora Bled, 8.11.1947, t. e. 13; SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Poročilo Rudolfa Miculiniča Zavodu za zaščito kulturnih spomenikov in prirodnih znamenitosti za Slovenijo, 11.11.1947, t. e. 105.

2 V dopisu je omenjena vsota treh milijonov dinarjev v kolikor takratna občina zagotovi gradbeni material in delovno silo. SI ZAL RAD/0014 OKRAJNI LJUDSKI ODBOR JESENICE-RADOVLJICA, Dopisi med Mestnim ljudskim odborom Bled in Protokolum Predsedstva Vlade LR Slovenije, 7.5.1948, 10.5.1948 in 13.5.1948, a. e. 481.

3 S tem se je začelo tudi usklajevanje za Zaščito gradi in Straže kot kulturne in naravne dediščine, ki je bilo usklajeno jeseni 1952 in podpisano 25.3.1953. SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik 1. redne seje Izvršnega odbora Mestnega ljudskega odbora Bled, 18.5.1951, t. e. 13; SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik Ljudskega odbora Mestne občine Bled, 12.9.1952, t. e. 105.

4 SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik 1. redne seje Izvršnega odbora Mestnega ljudskega odbora Bled, 18.5.1951, t. e. 13; SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik 10. redne seje Izvršnega odbora Mestnega ljudskega odbora Bled, 7.9.1951, t. e. 13.

5 Člani odbora Gradnik Rajko (predsednik), Šanca Bogdan (tajnik), Janežič Zvonko (blagajnik), Delkin Oskar, Miculinič Rudi, Plemelj Ivan, Vidic Ivan, Soklič Franc, arheolog dr. Jože Kastelic, arhitekt Tone Bitenc in predstavnik Zavoda za varstvo kulturnih spomenikom in prirodoslovnih znamenitosti. SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik 12. zasedanja Mestnega ljudskega odbora Bled, 5.4.1952, t. e. 13.

6 Znesek je bil namenjen tudi obnovitvenim delom na otoku. SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik 12. zasedanja Mestnega ljudskega odbora Bled, 5.4.1952, t. e. 13; SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Izvršni odbor Mestne občine Bled Tajništvo, Seznam investicij za črpanje investicijskega kredita za blejski grad in otok, 11.12.1952, t. e. 88.

7 SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Situacija in obračun Ljudskega odbora Mestne občine Bled za obnovo blejskega gradu, Obračun 7.8.1953, t. e. 88.

8 SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Sezname obračunskih listin pri investicijah Podružnici državne investicijske banke za leto 1953, t. e. 88.

V letu 1954 je bilo v proračunu občine za obnovo gradu rezerviranih 3.098.000 dinarjev.^[9] V naslednjem letu je občina namenila za grad 1.900.682 dinarjev.^[10]

Leta 1956 je Občinski ljudski odbor Bled seznanil Zavod za varstvo in proučevanje kulturnih spomenikov in prirodnih znamenitosti Slovenije s stroški popravila fresk na gradu do leta 1956, ki so v skupni vrednosti znašali 13.448 dinarjev.^[11]

V letih 1957 do 1960 so obnovitvena dela na gradu potekala nemoteno. Za pokritje stroškov je občina Bled 13. 5. 1960 zaprosila za odobritev posojila za dobo 20 let iz občinskega investicijskega sklada v dveh delih, in sicer za restavratorska dela na Blejskem gradu 8.454.000 dinarjev ter za nadaljevanje gradbenih del z ureditvijo ceste in elektrifikacije 13.000.000 dinarjev, skupaj 21.454.000 dinarjev.^[12]

26. 5. 1961 je občina Bled sprejela sklep o najemu posojila iz občinskega investicijskega sklada za končanje obnove Blejskega gradu in poplačilo zaostalih obveznosti iz prejšnjega leta v skupni višini 41.000.000 dinarjev.^[13]

Iz omenjenih podatkov je razvidno, da je občina v celoti financirala obnovo gradu. Brez iniciative takratnega vodstva občine, ki jo je vodil Jože Kapus, se grad ne bi obnovil in bi doživel usodo številnih drugih gradov v Sloveniji, ki so danes v ruševinah.

Sledi požara iz leta 1947 na ostrešju.

9 Celoten proračun občine Bled za leto 1954 je znašal 17 604 000 dinarjev. SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik 18. seje Ljudskega odbora Mestne občine Bled, 23.12.1954, t. e. 13.

10 SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Poročilo referata za proračun Občinskega ljudskega odbora Bled k zaključnemu računu občine Bled za leto 1955, 2.11.1956, t. e. 13.

11 SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Pregled izdatkov za varstvo kulturnih spomenikov, 19.11.1956, t. e. 47.

12 SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, Zapisnik 26. seje zborov proizvajalcev Občinskega ljudskega odbora Bled, 13.5.1960, t. e. 13. Obeti za letošnje sezono na Bledu so dobri, Gorenjski glas, 5. junij 1959, str. 1. Digitalni arhiv časopisa Gorenjski Glas/Glas gorenjske: <https://arhiv.gorenjskiglas.si/>; Gorenjska večeraj, danes in jutri, Glas, 1. januar 1961, str. 1. Digitalni arhiv časopisa Gorenjski Glas/Glas gorenjske: <https://arhiv.gorenjskiglas.si/>.

13 SI ZAL RAD/0040 OBČINSKI LJUDSKI ODBOR BLED 1955–1961, 26. skupna seja obeh zborov Občinskega ljudskega odbora Bled, 26.5.1961, t. e. 13. O tem je bil objavljen tudi članek v časopisu Glas. Šest-urna razprava na seji ObLO

UPOR JUNAŠKIH BLEJK PROTI FRANCOZOM LETA 1813

Janez Fajfar

Zgodovina oblastniškega prilaščanja ima na Bledu dolgo brado, zato bi rad opozoril na upor pogumnih Blejk iz leta 1813, ko je tedanja francoska oblast po štiriletnem gospodarskem izčrpanju naše zasedene dežele pred odhodom želela razprodati še opremo cerkve na otoku.

Deset let pred tem, je avstrijska oblast po skoraj osmih stoletjih kot večino drugega cerkvenega premoženja tudi briksenskim knezom in škofom odvzela blejski grad. Francoska zasedbena uprava je ob ustanovitvi Ilirskih provinc leta 1809 to stanje podedovala. Po štirih letih je izmzgani francoski vojski, ki se je po klavnem porazu v carski Rusiji postopoma pomikala proti domu, prišlo prav vse, kar se je dalo vnovčiti ali odnesti s seboj. Med drugim je bila razprodana oprema grajske kapelice, kar domačega kmečkega prebivalstva niti ni vznemirjalo. Ko pa se je razvedelo, da gre na dražbo »zaklad« otoške cerkve, je Blejcem prekipelo. Gostilničarka Urška Ferjan iz Želeč je organizirala domačinke, ki so francoskemu davčnemu upravitelju in cenilcu dva dni zapovrstjo, oborožene s kmečkim orodjem, s silo preprečevale, da bi se odpeljala na otok in popisala inventar, namenjen dražbi.

Če bi se uprli moški, bi se vse skupaj lahko končalo tragično, saj so Francozi na Dolenjskem in Notranjskem brez milosti pobili nekaj deset kmečkih upornikov že leta 1809. Na Bledu je bil sedež francoske uprave v graščini Boben, na mestu današnje uprave TNP v Zagorinah. Župan ali »mer« je postal dotedanji grajski upravitelj Ignac Novak. Na puntarke je poslal blejskega nadgozdarja, šest oboroženih lovcev in orožnika. Tem moškim se očitno ni zdelo primerno tpesti s hudo razjarjenimi ženskami.

Vse pa kaže, da so opremo, katere spisek se je ohranil, le nekako odpeljali v Ljubljano in popisali. Predmeti niso bili kaj posebnega, saj je bila otoška cerkev božjepotni cilj preprostega kmečkega ljudstva, kot v svojem odličnem delu »Bled v fevdalni dobi« leta 1967 navaja nekdanji blejski župnik Franc Gornik. Inventar, se je po nekaj tednih vrnil na Bled, čeprav je bil vsaj uradno še vedno v lasti francoske države. Predvidevam, da so se bali še dodatne izgube ugleda.

Po vrnitvi avstrijske oblasti je upor Blejk dobil literarno obliko. Ludovik Germonik je v Trstu napisal in izdal spevoigro »Die Weiber von Veldes«, v prostem prevodu »Blejske babe«, ki so jo kot primer domoljubnega in bogaboječega odpora preprostitih ljudi proti francoski brezbožni zasedbeni oblasti igrali in peli po odrih avstrijskega cesarstva. Kulise z romantično podobo Bleda so prispevale k promociji in večjem obisku našega kraja, predvsem romarjev k Mariji na otoku. V slovenščino je igrokaz kot »Junaške Blejke« prevedel Jože Debevec. Na čase pod Francozi spominja-

ta v Čebelarstem muzeju v Radovljici ohranjena panjska končnica, na kateri naš akmeta zibljeta ležečega francoskega vojaka in stoječi panj deblak z režama za čebele v ustih in v mednožju...

V Franciji so z revolucijo leta 1789 odpravili preživeti in osovraženi fevdalizem. Osem let kasneje, ob njihovem prvem, sicer kratkotrajnem prihodu na Kranjsko v letu 1797, je kmečko ljudstvo upravičeno pričakovalo, da bo konec fevdalnega izkoriščanja tudi pri nas. Kljub nekaterim pridobitvam, so morali na ukinitve fevdalizma počakati vse do marčne revolucije leta 1848. Stalno vojskujoči se Francozi so uvedli strahovite davke in dajatve. Ko so kmetom za vojaške konje pobrali seno in so domačini morali poklati živino, ker je sami niso imeli s čim krmiti, je bilo simpatij konec. Našo deželo je leta 1805 Napoleon zasedel še drugič, čeprav le za le za kakšne tri mesece. Tretjič so prišli leta 1809 in tu ostali štiri leta. Med večinskim kmečkim prebivalstvom kljub nekaterim fevdalnim olajšavam, a hkrati visokim dajatvam, niso uživali podpore. Še dolgo po njihovem neslavnem odhodu je naš kmet davke po francoski valuti krstil kar s »fronki«.

Na čas francoske zasedbe smo bili v nekdanji skupni državi zaradi francosko – srbskega zavezništva v prvi svetovni vojni, navajeni gledati bolj naklonjeno, kot bi si »osvoboditelji« s svojim delovanjem v času Ilirskih provinc to zaslužili. Se zgodovina ponavlja?

Ministrstvo za kulturo poleg vsega, kar Narodni muzej Slovenije po suhem dobi že po sedanji pogodbi o upravljanju z Blejskim gradom, sedaj zase pričakuje še dodatnih 18 % prihodkov Blejskega gradu. Predlagana pogodba omejuje vse nepotrebne investicije v grad in okolico, vlaganje v kulturno ponudbo Bleda, podporo domačim kulturnim društvom itd., zato samo upamo, da s strani Občine Bled in Zavoda za kulturo Bled, ki sta poleg Ministrstva za kulturo dva od treh sopodpisnikov, nova pogodba ne bo podpisana.

Viri in literatura:

Franc Gornik, Bled v fevdalni dobi, Bled 1967

Katalog Narodnega muzeja Slovenije »Pod Napoleonovim orlom – 200 let ustanovitve Ilirskih provinc« Ljubljana 2012, prispevki Janeza Šumrade, Igorja Grdine, Eve Holz in Staneta Grande

Ilustracija Melite Vovk iz knjige Franca Gornika "Bled v fevdalni dobi", Bled 1967

ISSN 2712-4541

9 772712 454105 1

OBČASNIK RAZGLEDI, 16/2023 - Izdajatelj Muzejsko društvo Bled, Bodešče 12, 4260 Bled, www.mdbled.si, e-pošta: muzejskodrustvobled@gmail.com. Odgovorni urednik: Srečo Vernig, uredniški odbor: Drago Bregant, Damjan Mulej, Niko Mučič, Srečo Vernig, Marjan Zupan, Janez Bizjak, Janez Hudovernik. Občasnik izhaja štirikrat letno, brezplačno ga prejemo vsi naslovniki v občini Bled in Gorje, v nakladi 4200 izvodov. Oblikovanje: Niko Mučič, CUT Bled, tisk: Antus Jesenice. Občasnik RAZGLEDI Muzejskega društva Bled je vpisan v razvid medijev Ministrstva za kulturo RS pod zaporedno št. 2332. **Muzejsko društvo Bled ima status nevladne organizacije na področju kulture.**